

Het Gezag na de bevrijding.

Het Militair Gezag bemiddelingsorgaan tijdens de overgangperiode.

Zoodra een bepaald gedeelte van ons grondgebied door de geallieerden is bevrijd, komt het gezag volgens het oorlogsrecht feitelijk in handen van de bevrijdende macht. Voor Nederland is dit het Geallieerde Opperbevel, de Shaef (Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces; Opperbevel Geallieerde Expeditie Macht). Het ligt voor de hand, dat dit gezag alle maatregelen neemt, die voor de oorlogvoering noodig zijn, waaronder ook het handhaven van de orde en de rust; maar het houdt tegelijk de volledige verantwoordelijkheid in voor het burgerlijk leven in het bevrijde gebied, en als zoodanig zoowel de handhaving van de orde en veiligheid als de zorg voor voedsel, verwarming en huisvesting. De Shaef moet er dus evenzeer voor zorgen dat er hier geen revolutie of plundering ontstaat, als dat de menschen niet omkomen van gebrek. Zij heeft zelf echter te beoordeelen op welk niveau zij de levensstandaard bevredigend acht; waar dus b.v. de grens van het levensminimum ligt.

De vraag is nu: wanneer eindigt het gezag van de Shaef?

Zoodra een bepaald gebied wordt bevrijd, wordt het tot operatiegebied achter het front verklaard („operational” of „military” phase). Zolang het gebied achterland van het front blijft, duurt deze operational phase voort en blijft het gezag in handen van de Shaef. Door de Shaef wordt bepaald wanneer deze eerste phase eindigt en de gezagstaak volgens een tusschen Engeland, Amerika en Nederland gesloten overeenkomst (Legal Agreement) wordt overgedragen aan de Nederlandse autoriteiten. In het Legal Agreement is evenwel vastgelegd dat de Shaef ook na het beëindigen van de operational phase een Nederlands gebied dat in nood verkeert doeltreffend zal helpen. Dit geldt dus ook als de bevrijding van het Noorden ongeveer samenvalt met het einde van den oorlog en de operational phase niet intreedt.

Hoe oefent de Shaef nu gezag uit in burgerlijke kwesties?

Steeds kleiner wordt Duitschland - steeds dichterbij naderen de legers van onze bondgenooten, die ons van het gehate nazi-juk zullen bevrijden. Als straks de laatste Duitscher uit ons land verdreven is, zal de vrijheid - verheid, maar ontwend - ons voor allerlei problemen plaatsen, want hoezeer we ook hebben geprobeerd op de hoogte te blijven, veel van hetgeen buiten onzen kerker geschiedde bleef ons verborgen. Zoo zullen er weinigen zijn in bezet Nederland die precies weten hoe, na de bevrijding, ons bestuur in elkaar zal zitten. Nu deze zaak met den dag actueeler wordt, nemen wij een zeer interessant, inlichtend artikel dat in het bovengrondsche, beneden-Moerdijksche „Het Parool” verscheen, hierbij over.

Het apparaat van de Shaef is verdeeld in vijf secties, welke de volgende onderdelen van de oorlogvoering verzorgen:

- G 1 Personeel,
- G 2 Informatiedienst,
- G 3 Militaire operaties,
- G 4 Aanvoer,
- G 5 Burgerlijke zaken (Civil Affairs). Als burgers hebben wij vrijwel uitsluitend te maken met deze afdeling G 5, die steeds als de afdeling Civil Affairs wordt aangeduid en ook de grootste is. De Shaef is in Nederland vertegenwoordigd door de Shaef Mission to the Netherlands. Dit bureau verzorgt o.a. alle zaken welke verband houden met het burgerlijk leven; en beschikt over verschillende secties, welke resp. verzorgen juridische zaken, politie, financiën, transport, voedselvoorziening, verbindingen, enz.

Hoe staat het nu - zal men zich afvragen - met de Nederlandsche regeering? Heeft deze ook rechten en plichten in het bevrijde gebied?

Op het oogenblik eigenlijk niet; daar echter de geallieerden alle aangelegenheden, die niet van direct belang voor den oorlog zijn, gaarne overlaten aan het bevrijde land zelf, blijft er voor de regeering in de praktijk veel te doen over.

De vraag rijst: Hoe oefent de regeering dit gezag uit in burgerlijke zaken? Daartoe is een appa-

raat geschapen, het Militair Gezag, dat ook het orgaan is, door welks bemiddeling de Supreme Commander tijdens de operational phase, het opperste gezag zooveel mogelijk uitoefent. Bij den bijzonderen staat van beleg nu wordt ook door de Nederlandsche regeering in deze phase een aantal speciale bevoegdheden aan het Militair Gezag verleend. Het wordt uitgeoefend door den Chef van den Staf Militair Gezag, Generaal Kruls, benoemd door H.M. de Koningin. Voor de provinciën, belangrijke districten en groote gemeenten zijn Militaire Commissarissen aangesteld. Een dergelijke gedecentraliseerde organisatie heeft zeer groote voordeelen, daar de verbindingen na de bevrijding nu eenmaal zeer slecht zijn.

Structuur van het M. G.

Zoowel onder den Chef Staf Militair Gezag als onder de Militaire Commissarissen ressorteeren verschillende secties, die in hoofdzaak overeenstemmen met de secties van Civil Affairs. Eenige belangrijke daarvan zijn:

Binnenlandsch Bestuur, belast met de zuivering van het ambtenaren-corps, de aanwijzing van nieuwe functionarissen, perszuivering, volkshuisvesting en bevolkingsregister.

Juridische zaken redigeert alle verordeningen en laat o.a. NSB-ers arresteeren en vasthouden.

Economische zaken regelt voedselvoorziening en distributie, en alles wat handel en nijverheid betreft.

De namen van de volgende secties spreken voor zichzelf: Politie, Brandweer en Luchtbescherming, Financiën, Transport, Volksgezondheid, Openbare werken, Arbeid, Voorlichting, P. T. T. en Censuur.

Hieruit blijkt wel, dat het Militair Gezag ten deele een burgerlijke taak heeft, en het ligt dan ook zeer voor de hand, dat vele functionarissen niets anders zijn dan in militair verband opgenomen burgers.

Terwijl het gezag, zooals reeds gezegd werd, feitelijk in handen is van de Shaef, bedient de Shaef zich thans van het Militair Gezag als uitvoerend orgaan. Daarnaast organiseert het Militair Gezag het Nederlandsche Bestuursapparaat (Vervolg zie pagina 4, 4e kolom)

De gevel zakt in.

De laatste Duitscher is uit Polen en Hongarije verjaagd, het Duitse front in Italië dreigt van zijn bases afgesneden te worden, de Russische legers zijn in Oost-Duitschland tot aan Oder en Neisse doorgedrongen en staan op geen 75 km afstand meer van de hoofdstad van het Reich, in West-Duitschland hebben de geallieerde troepen de Wehrmacht in enkele weken volkomen onder den voet geloopt en in Eisenhowers overwinning-communique's verschijnen de namen van bekende steden in Midden-Duitschland. Een eindeloze stroom van Duitschers begeeft zich in krijgsgangenschap en Hitlers generaals, die in handen der Bondgenooten vallen, vinden het blijkbaar de meest vanzelfsprekende zaak, dat zij hun Führer onmiddellijk verloochenen en afvallen door het afleggen van verklaringen, waarin het Duitse staatshoofd gekarakteriseerd wordt als een curieus pathologisch geval. Het duizendjarig rijk is bezig in te storten en dit gaat gepaard met de verschijnselen, die een ondergaand régime steeds begeleiden. De aanhangers vluchten en zelfs trouwe discipelen maken zich los van hun meester en zeggen „Ik heb hem niet gekend!” in de hoop daarmede zichzelf te redden. S.D.-beambten rukken zich het zwarte ruitje met de zilveren letters van den mouw, pogen zich in het bezit te stellen van burgerkleding en trachten op goeden voet te komen met de mannen, die zij jarenlang op leven en dood achtervolgd hebben. De pompeuze gevel, waarachter het Herrenvolk zijn vele misdaden trachtte te verbergen, valt in puin en het schouwspel, dat hierdoor zichtbaar wordt, vervult ons met walging en afkeer.

Betekenis voor Nederland.

De ontplooiing der geallieerde operaties heeft ons intusschen zekerheid verschaft omtrent de militaire bedoelingen van onze Bondgenooten ten aanzien van ons land. Eisenhower blijkt niet van plan geweest te zijn Nederland voorloopig links te laten liggen. Tegelijk met den opmarsch door Munsterland trokken zijn troepen den Gelderschen Achterhoek bin-

(Vervolg zie pagina 2, 1ste kolom)